

Annie Ernaux
A másik lány

A fordítás az alábbi kiadás alapján készült
Annie Ernaux: *L'autre fille*
NiL éditions, Paris, 2011

© NiL éditions, Paris, 2011
Hungarian translation © Gulyás Adrienn, 2025
Fotók: 13. oldal: Rue de l'École; 57. oldal: Lillebonne
© minden jog fenntartva

Vasárnap van, késő délután, a szülői szatócsbolt és kocsmá mögött induló gyalogúton vagyunk – rue de l'École-nak nevezték, mert a század elején állítólag működött ott egy magánóvoda –, egyik oldalán gazosodó part mentén magas kerítéssel védett kiskert dáiákkal és rózsákkal. A másik oldalon magasra nőtt, sűrű sövény. Anyám egy ideje élénken beszélget egy fiatal nővel Le Havreból, aki négyéves kislányával épp az anyósáék-nál, S.-éknél nyaral, a rue de l'École-on pár házzal odébb. Talán csak kikísérte a kuncsaftját az akkoriban folyton nyitva tartó üzletből, mert még nem fejezték be a beszélgetést. Körülöttük fogócskázunk a kislánnyal, Mireille-nek hívják. Nem tudom, mire lettem figyelmes, talán arra, hogy anyám halkabbra fogta a szót. Úgy füleltem, hogy még levegőt venni is elfelejtettem.

Nem tudom pontosan felidézni, mit mondott, csak a lényegére emlékszem, és néhány szófordulata örökre belém vésődött, de akkor és ott néma, rideg lánggal perzselte végig életem első tíz évét, miközben anyám körül ugrabugráltam és táncikáltam, szemlesütve, nehogy gyanút fogjon.

[A szavak mintha beszippantanának, felszakítják a szürkületi homályt, és vége.]

Volt egy másik lányuk, mondja, mielőtt én megszülettem, de a háború előtt, hatéves korában

meghalt, Lillebonne-ban, diftériában. Nem kapott levegőt, fulladozott. *Úgy ment el, mint egy kis szent*

állítólag azt mondtad neki, mielőtt meghaltál: *találkozni fogok Szűz Máriával és a Jézuskával a férjem magánkívül volt, mondja anyám, amikor hazajött a Port-Jérôme-i kőolaj-finomítóból, ahol dolgozott, és látta, hogy meghaltál*

ez nem olyan, mint amikor az ember párja hal meg neki nem mondtuk el – mondja rólam –, nem akartuk szomorítani

de a másik – mondja rólad – sokkal rendesebb volt, mint emez

Ez voltam én.

A helyszín úgy rögzült bennem, mint egy fénykép. Pontosan látom magam előtt, hol áll a két nő az utcán és egymáshoz viszonyítva. Az anyám fehér blúzt visel, zsebkendővel törölgeti a szemét. A fiatal nőn világos ruha, elegánsabb, mint anyám átlagos vásárlói, haja a tarkóján kontyba tűzve, az arca szelíden ovális. (Ahogy az emlékezet ösztönösen próbálja összepárosítani, mint a kártyalapok alakjait, azt a rengeteg embert, aki vel valaha találkoztunk, az alakja összemosódik egy nyári tábor vezetőjével, aki szintén fehér és vajszerű ruhákat hordott, amikor 1959-ben

gyerekfelügyelő voltam Ymare-ban, Rouen mellett, és a Hangya volt a totemállatunk.)

Ráadásul a tabló valódiságát testi érzetek támasztják alá: a lábamban *érezem*, ahogy egyre szűkülő köröket írok le a két nő körül, *látom* az utcaköveket a rue de l'École-on – csak a nyolcvanas években kátrányozták le –, az árokpártot, a kerítést, az alkonyodó napot, mintha a helyszín minden részletét magamba kellene szívnom ahhoz, hogy el tudjam viselni, amit hallok.

Nem tudom pontosan, melyik vasárnap történt azon a nyáron, de mindig úgy képzelem, hogy augusztus volt. Huszonöt éve Pavese *Naplóját* olvasgatva megtudtam, hogy 1950. augusztus 27-én lett öngyilkos egy torinói hotelszobában. Rögtön utánanézttem: vasárnap volt. Azóta úgy gondolom, hogy az volt az a nap.

Évről évre távolodom attól, ami történt, jobban mondva, csak azt hiszem. Közted és köztem nem beszélhetünk időről. Csak végérvényesen kimondott szavakról.

Rendes. Már akkor is tudtam, hogy ez a jelző nem illik rám, azok alapján, amiket a szüleim nap mint nap mondtak, attól függően, hogy

viselkedtem: *megátalkodott, szemérmetlen, mohó, tudálékos, istentelen*. De a szidalmaik leperegtek rólam, mert afelől semmi kétségem nem volt, hogy szeretnek: folyton óvtak, féltettek, ajándékokkal halmoztak el. Egyke voltam, és ezért elkényeztetett, mindig játszva voltam osztályelső, tehát úgy érezhettem, hogy jogom van olyannak lenni, amilyen vagyok.

Rendesnek Isten szemében sem voltam mondható, ahogy B. atya hétéves koromban az első gyónásom alkalmával sommásan összegezte, miután bevallottam, hogy „szemérmetlen cselekedeteket követtem el egyedül és másokkal”, így amit manapság szexuális öntudatra ébredésnek neveznénk, amiatt – mondta akkor – én a pokolban fogok elkárhozni. Az internátus igazgatónője később megerősítette – villámló tekintetével szinte keresztüldöfött –, hogy „hiába eminens tanuló valaki, ha Istennek visszatetsző”. Nem voltam fogékony a vallásra. Senki sem sejtette, hogy nem szeretem Istent, csak félek tőle, visszahúzó és szótlan voltam, amikor a templomban anyám az örökmécses vörös fénye előtt térdelve rám szisszent, hogy *szépen imádkozzálám a Jézuskához!*; mindig is úgy éreztem, hogy ez a gyermekteg felszólítás nem méltó a mindenható anyához, aki volt.

A *rendes* azt is jelenti, hogy szelíd, kedveskedő, „kezes”, ahogy a normannok a gyerekekre és a kutyákra mondják. Nem voltam ilyen se: távolságtartó voltam a felnőttekkel, nem adtam puszit, inkább messziről figyeltem őket, hallgattam, miről beszélgetnek. Csak velük kettejükkel voltam mégis ilyen, sokkal inkább, mint a többi gyerek.

Eltelt hatvan év, és még mindig nem tettem túl magam ezen a jelzón, próbálom kibogozni, mit jelent veled, velük kapcsolatban, pedig a lényege – az, hogy elsőből második lettem – azonnal átcikázott rajtam. Köztük és köztem lettél te, a láthatatlan imádott. Félre lettem állítva, helyet kellett adnom. Az árnyékvilágba száműzettem, miközben te az örök fényben lebegsz odafent. Össze lettem hasonlítva, én, az összehasonlíthatatlan, egyedüli gyermek. A valóság szavak kérdése, ellentétekből álló rendszer. Több/kevesebb. Vagy/és. Előtte/utána. Lenni vagy nem lenni. Élet vagy halál.

MAGVETŐ
KÖNYVKIADÓ ÉS KERESKEDELMI KFT.
www.magveto.hu
www.facebook.com/magveto
magveto.kiado@lira.hu
Felelős kiadó Dávid Anna

Nyomta és kötötte a Generál Nyomda Kft., 2025-ben
6728 Szeged, Kollégiumi út 11/H
www.generalnyomda.hu

Felelős szerkesztő Orzóy Ágnes
Kézirat-előkészítő Molnár Eszter Edina
Korrektor Hradeczky Moni
A borítót Árvai Judit,
a könyvet Pintér József tervezte
Műszaki vezető Takács Klári
Kiadványszám 9379
Plantin betűtípusból szedve
ISBN 978-963-14-4540-4